

(NE)APLIKÁCIA ČL. 6 DOHOVORU O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÝCH SLOBÔD VO SVETLE TESTU VILHO ESKELINEN

Mgr. Lukáš Jančát

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra správneho a environmentálneho práva
jancat1@uniba.sk

(Ne)aplikácia čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svetle testu Vilho Eskelinen

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva si rokmi vydobyla kľúčovú úlohu pri správnej aplikácii Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd orgánmi jednotlivých zmluvných štátov. Tie, v prípade nerešpektovania predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ESLP riskujú, že sa stanú porušovateľom jeho ustanovení. Slovenská republika ako zmluvný štát dohovoru je taktiež vystavená takémuto riziku. Autor tohto článku preto chce priniesť jeho čitateľovi poznatky o najnovšej doktríne, týkajúcej sa aplikácie článku 6 dohovoru v oblasti sporov štátnych zamestnancov. Za týmto účelom v článku analyzuje jeden z rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a jeho dopady na ďalšiu rozhodovaciu činnosť.

(In)applicability of the Article 6 of The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in the light of Vilho Eskelinen test

Case-law of the European Court of Human Rights has over the years started to play a key role in the proper application of The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by the authorities of the Contracting States. If States fail to respect the previous decision-making practice of the ECtHR, they risk a breach of its provisions. The Slovak Republic, as a Contracting State to the Convention, is also exposed to such a risk. Therefore, the author of the article aims to provide the reader with knowledge of the latest doctrine concerning the application of Article 6 of the Convention in the field

of civil servant disputes. To this end, the article analyzes one of the judgments of the European Court of Human Rights and its implications for further decision-making practice.

(In)applicabilité de l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et libertés fondamentales à la lumière de l'affaire Vilho Eskelinen

La jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme a, depuis quelques années, commencé à jouer un rôle clé dans l'application de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et libertés fondamentales par les autorités des Etats contractants. Si les Etats échouent à faire respecter la jurisprudence antérieure alors ils risquent de violer des dispositions de la loi. La République slovaque, en tant qu'Etat contractant à la convention, est également exposé à un tel risque. Par conséquent, l'auteur de l'article souhaite permettre au lecteur d'avoir connaissance de la dernière évolution doctrinale jurisprudentielle concernant l'application de l'article 6 de la convention dans les litiges avec des fonctionnaires d'Etat. A cette fin, l'article analyse un des jugements de la Cour européenne des droits de l'homme et ses implications pour les prochaines décisions (jurisprudentielles).

Kľúčové slová: právo na spravodlivý proces, judikatúra ESĽP, aplikácia, spory štátnych zamestnancov

Keywords: The right to a fair trial, ECtHR case-law, applicability, civil servants disputes

Mots-clés: Droit à un procès équitable, CEDH jurisprudentielles, applicabilité, les litiges avec des fonctionnaires d'Etat

Úvod

Podľa čl. 46 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) sa Vysoké zmluvné strany zaväzujú, že sa budú riadiť právoplatným rozsudkom súdu vo všetkých prípadoch, v ktorých sú stranami. Z uvedeného ustanovenia dohovoru vyplýva individuálna záväznosť právoplatného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESĽP“ alebo „Súd“). Avšak, medzi zmluvnými stranami dohovoru panuje všeobecné presvedčenie, že okrem individuálnej záväznosti právoplatných rozhodnutí, je záväznosť judikatúry Súdu širšia, tzv. „kvázinormatívna“. Tento druhý rozmer záväznosti má za následok, že účinky konkrétneho rozhodnutia nepôsobia iba inter partes ale aj erga omnes. To v praxi znamená, že doktrínálne závery rozhodnutí Súdu sú aplikovateľné pre všetky budúce prípady, ktoré budú skutkovo a právne obdobné. Z tohto dôvodu ESĽP, no pre-

dovšetkým zmluvné štáty (ich orgány) sú povinné pri aplikácii dohovoru a jeho protokolov prihliadať na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť Súdu. Ak prihliadať nebudú, vystavujú sa do rizika porušenia jeho ustanovení.¹

Cieľom tohto článku je jeho čitateľovi sprostredkovať poznatky o jednej z doktrín Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá sa roky stabilne uplatňuje pri (ne)aplikácii dohovoru na „pracovnoprávne“² spory štátnych zamestnancov. Ako bude prezentované v tomto článku, vývoj judikatúry z posledných rokov naznačuje, že dopady tejto doktríny sa týkajú aj disciplinárnych konaní štátnych zamestnancov, ale napríklad aj sudcov, či prokurátorov. Analyzovaná doktrína sa podľa rozhodnutia, v ktorom bola vydaná, označuje ako Vilho Eskelinen test.

1. Základné požiadavky na aplikáciu čl. 6

Aby došlo k aplikácii práva na spravodlivý proces upraveného dohovorom, musí konkrétny prípad spadať do rámca pôsobnosti článku 6 dohovoru. Do rámca pôsobnosti bude konkrétny prípad spadať iba vtedy, ak budú kumulatívne naplnené požiadavky na aplikáciu článku 6 z hľadiska vecného, časového, osobného a miestneho. Vecné hľadisko odpovedá na otázku, na aký okruh vecí sa bude čl. 6 vzťahovať. Časové hľadisko vyjadruje začiatkový a konečný moment pôsobenia čl. 6 v konkrétnom prípade. Osobné hľadisko vyjadruje okruh subjektov, ktoré majú v konkrétnom prípade právo na spravodlivý proces. Napokon, miestne hľadisko nám určuje územie, na ktoré sa pôsobnosť čl. 6 vzťahuje.³ S ohľadom na predmet tohto článku budeme ďalej analyzovať už iba pôsobnosť *ratione materiae*.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho

¹ Ku širšej, resp. „kvázinormatívnej“ záväznosti judikatúry ESEP pozri napr. ARNADÓTTIR, O. M. Res Interpretata, Erga Omnes Effect and the Role of the Margin of Appreciation in Giving Domestic Effect to the Judgments of the European Court of Human Rights. *The European Journal of International Law* Vol. 28 no. 3, 2017, s. 819-843. ISSN 0938-5428 alebo BOBEK, M – KUHN, Z a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání: Auditorium, 2013, s. 314-316, ISBN 978-80-87284-35-3.

² Úvodzovky používa autor z dôvodu, že dopad Vilho Eskelinen testu na aplikačnú prax je oveľa širší. Ako bude prezentované ďalej v článku, Vilho Eskelinen test sa de facto týka aj sporov štátnych zamestnancov, ktoré vnútroštátne práve tradične nesubsumuje pod spory s prívlastkom pracovnoprávne.

³ Ku pôsobnosti právnych noriem pozri OTTOVÁ, E. *Teória práva*, 3. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2010. s. 323. ISBN 978-80-89122-59-2.

občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Z uvedeného vyplýva, že aplikovateľnosť práva na spravodlivý proces sa týka dvoch kategórií vecí. Pre aplikáciu uvedeného práva v prípade, ak sa rozhodnutie súdu týka občianskych práv a záväzkov, sa zaužívalo označenie vecí civilných. Ak súd rozhoduje o trestnom čine, z ktorého je osoba obvinená zase píšeme o kategórii veci trestných. Nie je pritom ale vylúčené, že v konkrétnom prípade dôjde k aplikácii práva na spravodlivý proces, z dôvodu, že daná vec spadá do rámca pôsobnosti civilnej, ako aj trestnej. V rozsudku *Albert a Le Compte* proti Belgicku EŠLP judikoval, že uvedené pojmy nie sú v pomere prísne exkluzívnom, teda nie je v zásade vylúčené, aby sa v jednom z konaní rozhodovalo súčasne o trestnom obvinení a zároveň o občianskych právach a záväzkoch.⁴

Pojmy „občianske práva alebo záväzky“, „trestný čin“ a „obvinenie“, ktoré dohovor používa je potrebné vykladať autonómne od významu, ktorý týmto pojmom prisudzujú vnútroštátne systémy práva. To znamená, že ak chceme vedieť, či konkrétny prípad je subsumovateľný pod civilné alebo trestné veci podľa dohovoru, je potrebné poznať význam týchto pojmov, tak ako ho vymedzuje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Leitmotívom autonómneho prístupu Súdu k výkladu pojmov je zabezpečenie jednotnej aplikácie práva na spravodlivý proces vo všetkých zmluvných štátoch a tým ipso facto posilniť mieru právnej istoty jednotlivcov bez ohľadu nato, v ktorom zmluvnom štáte dohovoru sa budú nachádzať.⁵

1.1 Základné požiadavky na aplikáciu čl. 6 v trestných veciach

Pre aplikovateľnosť čl. 6 dohovoru v trestných veciach je rozhodujúce poznať význam pojmov „trestný čin“ a „obvinenie“. V prípade pojmu „obvinenie“ ide o to zistiť, od a do ktorého momentu je čl. 6 aplikovateľný. Ide teda o časové hľadisko. *Conditio sine qua non* začatia skúmania, či je daná osoba obvinená, je znalosť, či ide o obvinenie z „trestného činu“. Znalosť, či v konkrétnom prípade je vec, o ktorej sa rozhoduje konaním o trestnom čine, je znalosťou, či je čl. 6 aplikovateľný z vecného hľadiska.⁶ Ako sme uviedli vyššie, s ohľadom na pred-

⁴ Pozri *Albert a Le Compte* proti Belgicku, č. 7299/75 a 7496/76 z 30. februára 1983, § 30.

⁵ SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 406. ISBN 978-80-88931-51-7.

⁶ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. I. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 574. ISBN 978-80-7400-365-3.

met článku sa zameriavame na skúmanie vecnej pôsobnosti čl. 6, preto sa ďalej budeme zaoberať už iba pojmom „trestný čin“.

Pre určenie, či v konkrétnom prípade pôjde o konanie o trestnom čine, a teda či bude čl. 6 z vecného hľadiska aplikovateľný, je rozhodujúce, aby boli splnené tzv. engelsové kritéria. Ide o súbor troch kritérií, ktoré sú formované judikatúrou ESĽP a svoje označenie odvodzujú od rozsudku Engel a ďalší proti Holandsku,⁷ v ktorom ich Súd prvý krát použil. Prvé kritérium môžeme v slovenčine označiť ako **práva kvalifikácia skutku vo vnútroštátnom práve, druhé ako povaha deliktu a tretie ako závažnosť potenciálnej sankcie za delikt**.⁸

Prvým kritériom, ktoré sa skúma, je vymedzenie protiprávneho činu vo vnútroštátnom práve. V prípade, ak vnútroštátne právo protiprávny čin považuje za trestný, ESĽP toto rozhodnutie zákonodarcu v zásade rešpektuje a bude považovať takýto čin za trestný aj pre účely dohovoru.⁹ Ak ale pôjde o protiprávny čin, ktorý vnútroštátne právo nepovažuje za trestný,¹⁰ neznamená to, že nebude posudzovaný ako trestný pre účely čl. 6 dohovoru. V takom prípade je potrebné skúmať ďalšie dve kritéria.

Pre aplikáciu čl. 6 sa druhé a tretie kritérium skúmajú alternatívne. Stačí teda, ak je splnené aspoň jedno z nich a ku aplikácii čl. 6 dôjde. Nie je ale vylúčené, že v konkrétnom prípade, ak nie je možné dospieť k aplikácii čl. 6 iba na základe ich separátneho posúdenia, budú skúmané kumulatívne. Súd skúma splnenie kritérií v zásade v postupnosti. To znamená, že ak druhé kritérium ukazuje na trestnú povahu deliktu, tak sa už tretie kritérium neskúma. Naopak, ak nie je možné na základe druhého kritéria urobiť záver o aplikovateľnosti čl. 6, pristúpi Súd k skúmaniu tretieho kritéria.¹¹ Vo veci Grande Stevens proti Taliansku však ESĽP naznačil,¹² že aj keď v rámci druhého kritéria súd príde k záveru, že správny delikt je v materiálnom význame trestným činom pre účely čl. 6, tak bude pokračovať v skúmaní aj tretieho kritéria –

⁷ Engel a ďalší proti Holandsku, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72 z 8. júna 1976, § 82-83.

⁸ Podobne JAKAB, R. - MOLITORIS P. Správne právo procesné. Druhé aktualizované vydanie. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 187. ISBN 978-80-8152-593-3.

⁹ Ku výnimkám z tohto pravidla pozri KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 577. ISBN 978-80-7400-365-3.

¹⁰ Ale napríklad ho považuje za disciplinárny alebo administratívny delikt.

¹¹ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 578. ISBN 978-80-7400-365-3.

¹² Rozsudok ESĽP vo veci Grande Stevens proti Taliansku, č. 18640/10 zo 7. júla 2014.

závažnosti sankcie potenciálne hroziacej za delikt. Je otázkou, či sa takáto doktrína uchytiť aj v rámci ďalšej rozhodovacej činnosti ESĽP.¹³

Pri posudzovaní, či je splnené druhé kritérium, ESĽP skúma celý rad faktorov.¹⁴ Z nich sa ale ako najvýznamnejšie ustálilo skúmanie dvoch z nich. Prvý faktor slúži na rozlíšenie trestných činov od disciplinárnych deliktov. Rozhodujúce v tomto prípade je, či predmetné pravidlo správania má všeobecnú povahu alebo sa vzťahuje iba na určitý okruh ľudí, napr. na ľudí vykonávajúcich určitú profesiu. Ak sa vzťahuje iba na určitý okruh ľudí, signalizuje to, že pôjde o normu disciplinárnej povahy. V prípade jej porušenia sa bude konať o disciplinárnom delikte, ktorý je z pôsobnosti čl. 6 v zásade vyňatý.¹⁵ Druhý faktor slúži na posúdenie, či účel sankcie, ktorý sa za daný delikt ukladá, má aspoň čiastočne preventívno-represívny charakter alebo charakter rýdzo reparačný. Ak účel sankcie je iba rýdzo reparačný, v takom prípade sa čl. 6 na dané konanie neaplikuje.¹⁶

Podľa tretieho kritéria sa protiprávny čin bude považovať za trestný podľa čl. 6 dohovoru aj vtedy, ak povaha a prísnosť sankcie, ktorá hrozí osobe za jeho spáchanie, má prirodzene „trestný“ charakter. V rozhodovacej činnosti ESĽP je ustálené, že sankcia odňatia osobnej slobody je z hľadiska povahy a prísnosti spôsobilá subsumovať danú vec pod trestnú podľa čl. 6.¹⁷ Je nutné ale podotknúť, že Súd zároveň v spomínanom rozsudku Engel a ďalší proti Holandsku konštatoval, že odňatie osobnej slobody na dva dni nemá za následok aktivizáciu tohto článku na základe uvedeného kritéria.¹⁸

¹³ EALIK, M. Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie. In: Justičná revue. 2015. 12, 2015, s. 1381-1402. ISSN 1335-6461.

¹⁴ Pozri Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (criminal limb) z 31. decembra 2019, s. 10, dostupné online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf.

¹⁵ K tomu pozri Weber proti Švajčiarsku, č. 11034/84 z 22.5.1990, Demicoli proti Malte, č. 13057/87 z 27.8.1991, Ravnsborg proti Švédsku, č. 14220/88 z 21.2.1994. K výnimke zase pozri rozsudok Ezech a Connors proti Spojenému kráľovstvu, č. 39665/98 and 40086/98 z 9. októbra 2003, § 69.

¹⁶ Pozri ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 20. ISBN 978-92-87183-37-8.

¹⁷ K tomu pozri Engel a iní proti Holandsku, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72 z 8.6.1976, Benham proti Spojenému Kráľovstvu, č. 19380/92 z 10.6.1996 alebo Campbell a Fell proti Spojenému Kráľovstvu, č. 7819/77 z 28. júna 1984.

¹⁸ Podobne pozri JAKAB, R.: Uplatnenie práva na spravodlivý súdny proces vo veciach správneho trestania podľa judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva. In: KOŠIČIAROVÁ, S. (ed.) Princípy trestania a správne delikty. Princípy trestania a správne delikty : zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie konanej 23. septembra 2016 v Trnave. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta. 2016. ISBN 978-80-8082-988-9.

1.2 Základné požiadavky na aplikáciu čl. 6 v civilných veciach

Pre aplikovateľnosť čl. 6 v civilných veciach je rozhodujúce poznať význam pojmu „občianske práva alebo záväzky“. Podobne ako v prípade trestných vecí, aj v prípade vecí civilných, ESLP vytvoril tri základné kritériá, ktoré skúma za účelom posúdenia aplikovateľnosti predmetného článku.¹⁹ Rozdielom však je, že kým engelsové kritériá sú skúmané a vyhodnocované zásadne v určitej postupnosti, tak kritériá vytvorené pre posúdenie aplikovateľnosti čl. 6 v civilných veciach sa posudzujú vo svojom súhrne a musia byť teda splnené kumulatívne.

Kritériá rozhodujúce pre aplikovateľnosť čl. 6 v civilných veciach pritom vychádzajú z výkladu slov „občianske práva a záväzky“, tak ako sú zachytené v originálnom (úradnom) jazyku Rady Európy. Rozhodujúcim pre výklad pojmu „občianske práva a záväzky“ je predovšetkým francúzske znenie článku 6, konkrétne jeho nasledovná časť: „des contestations sur ses droits et obligations de caractère civil“. Kľúčovými slovami, z ktorých sa odvodzujú kritériá, sú teda slovo „contestation“, ktoré vyjadruje predpoklad existencie sporu. Ďalej slová „sur ses droits et obligations“, ktoré vyjadrujú, že spor sa musí týkať práv a záväzkov. Napokon slová „de caractère civil“ značia, že práva a záväzky musia byť občianskoprávneho charakteru. Zhrňujúc, **prvým** kritériom, ktorého existenciu Súd skúma, je kritérium **existencie „sporu“**. **Druhé** môžeme označiť ako **existencia právneho základu práva alebo záväzku vo vnútroštátnom práve a tretie ako „občianskoprávna“²⁰ povaha práva alebo záväzku.²¹**

Aby bolo splnené prvé kritérium, spor, ktorý musí existovať je potrebné vykladať v materiálnom slova zmysle, musí byť ozajstný a vážny, a rozhodnutie o ňom musí mať priamy vplyv na právo alebo záväzok. Skutočnosť, že konanie v určitej veci je vo vnútroštátnom práve zaradené medzi veci mimosporové automaticky neznamená, že sa čl. 6 neaplikuje. Materiálne chápanie pojmu spor vyjadruje potrebu, aby ESLP v každom prípade skúmal skutočné okolnosti každého prípadu a nekoncentroval sa iba na formálny jazyk použitý zákonodar-

¹⁹ Pozri Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb) z 31. augusta 2019, s. 6-12, dostupné online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf.

²⁰ Synonymicky budeme používať termín „civilná“.

²¹ SVÁK, J. Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv). II. Bratislava : EUKODDEX, 2006. s. 406-407. ISBN 978-80-88931-51-7.

com pri úprave konania.²² V každom prípade z judikatúry vyplýva, že čl. 6 sa nebude aplikovať v konaniach, ktoré sú nesporné a jednostranné, teda v ktorých strany nevystupujú proti sebe a nie je v nich spor o práva.²³ Rovnako je neaplikovateľný na konania, ktorých cieľom je vydať iba odporúčanie pre budúce rozhodnutie príslušného orgánu.²⁴ Spor zároveň musí byť ozajstný a vážny. Judikatúra ESLP pri vymedzení obsahu tohto subkritéria nie je úplne jednoznačná. Posudzovanie ozajstnosti a vážnosti sporu, o ktorý v konkrétnom prípade ide, slúži skôr ako určitý korektív potenciálne širokého výkladu iných kritérií.²⁵ Napokon, rozhodnutie v spore, ktorý je ozajstný a vážny sa musí priamo dotýkať občianskych práv alebo záväzkov. Z judikatúry vyplýva, že iba nepatrné spojenie sporu s civilnými právami alebo záväzkami, o ktoré ide alebo vzdialené následky takého rozhodnutia vo vzťahu ku nim, nepostačujú na aktivizáciu čl. 6 Dohovoru.²⁶ Spory pritom môžu mať priamy vplyv na samotnú existenciu civilného práva alebo záväzku, respektíve priamy vplyv na jeho rozsah alebo napokon môžu mať priamy vplyv na spôsob výkonu takého práva. Spory sa môžu týkať tak otázok skutkových ako aj právnych.²⁷

Druhé kritérium vyjadruje potrebu, aby hmotné právo, o ktoré v spore na vnútroštátnej úrovni ide, malo svoj právny základ vo vnútroštátnych normách. Východiskami skúmania splnenia tohto kritéria pre Súd bude na jednej strane tvrdenie sťažovateľa, že rozhodujúce vnútroštátne právo mu priznáva hmotné právo a na strane druhej samotné ustanovenia vnútroštátneho práva a výklad poskytnutý vnútroštátnymi súdmi. S ohľadom na tvrdenie sťažovateľa je Súd povinný sa presvedčiť, či jeho argumenty svedčiacie o existencii jeho práva priznaného mu vnútroštátnym poriadkom sú dostatočne odôvodnené. Nemusi však skúmať, či sú skutočne odôvodnené.²⁸ V súvislosti s existenciou samotnej vnútroštátnej normy a jej výkladu je potrebné uviesť, že ESLP nemôže svojou činnosťou napĺňať obsah vnútroštátnych noriem a priznávať tak sťažovateľom neexistujúce práva.²⁹ Je primárnou úlohou vnútroštátnych súdov interpretovať jednotlivé ustanovenia. ESLP je limitovaný iba

²² Pozri *Gorou proti Grécku* (č. 2), č. 12686/03 z 20. marec 2009, § 29; *Boulois proti Luxembursku*, č. 37575/04 z 3. apríla 2012, § 92.

²³ Pozri *Alaverdyan proti Arménsku*, č. 4523/04 z 24. augusta 2010, §35.

²⁴ *Fayed proti Spojenému kráľovstvu*, č. 17101/90 z 21. septembra 1990, § 61.

²⁵ *KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M.* *Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře*. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 582. ISBN 978-80-7400-365-3.

²⁶ *Boulois proti Luxembursku*, č. 37575/04 z 3. apríla 2012, § 90.

²⁷ *Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgicku*, č. 6878/75; 7238/75 z 23. júna 1981, § 49 a 51.

²⁸ *Neves e Silva proti Portugalsku*, č. 11213/84 z 27. apríla 1989, § 37.

²⁹ *Al-Dulimi and Montana Management Inc. proti Švajčiarsku*, č. 5809/08 z 21. júna 2016, § 97.

skúmaním, či účinky takého výkladu sú v súlade s dohovorom. Nesúlad bude daný v podstate iba vtedy, ak by výklad bol zjavne arbitrárny.³⁰

Pre odpoveď na otázku, či je splnené tretie kritérium je potrebné, aby Súd skúmal hmotný obsah a účinky takého práva. Určenie či v konkrétnom prípade pôjde o „občianske“ práva a záväzky podľa dohovoru teda nebude závisieť od právnej kvalifikácie daného práva vo vnútroštátnom právnom poriadku. Dôvodom takéhoto autonómneho poňatia je skutočnosť, že EŠLP musí pri aplikácii dohovoru brať do úvahy jeho predmet a účel, ktorý by sa mohol minúť účinkom, ak by sa prípady posudzovali formalisticky.³¹ Podľa judikatúry EŠLP preto pod pojem „občianske práva a záväzky“ zaraďuje okrem občianskych, obchodných, rodinných či pracovných práv a záväzkov aj práva a záväzky vyplývajúce z verejného práva. Súd konštatoval, že aj konania kvalifikované vnútroštátnym právom ako súčasť verejného práva môžu spadať do rámca pôsobnosti čl. 6 dohovoru v jeho občianskoprávnej časti, ak je ich výsledok rozhodujúci pre práva a povinnosti súkromného charakteru. Zároveň, rovnako ako povaha práva, na základe ktorej má byť spor rozhodnutý je irelevantná aj povaha orgánu, ktorý spor rozhoduje.³² Inými slovami napísané, kritériom pôsobnosti čl. 6 dohovoru je materiálna povaha predmetu konania.³³

2. Rozsudok Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku

2.1 Od rozsudku Pellegrin k Eskelinenovi

Jedno z troch kritérií, na ktoré EŠLP prihliada pri aplikácii práva na spravodlivý proces v civilných veciach, je „občianskoprávna“ povaha práva alebo záväzku. Ako bolo uvedené v závere prvej kapitoly, za účelom zistenia, či je táto povaha daná, EŠLP skúma skutočný hmotný obsah a účinky práva, o ktoré v spore ide. Práve z tohto titulu spadajú do rámca vecnej pôsobnosti čl. 6 aj spory týkajúce sa práv alebo záväzkov, ktoré vnútroštátne právo zaraďuje do oblasti pracovnoprávných sporov.

³⁰ Naït-Liman proti Švajčiarsku, č. 51357/07 z 15. marca 2018, § 116.

³¹ König proti Nemecku, č. 6232/73 z 28. júna 1978, § 89.

³² Ringelsen proti Rakúsku, č. 2614/65 zo 16. júla 1971, § 94.

³³ Pozri viac SREBALOVÁ, M. In VRABKO, M. a kol. Správne právo procesné, Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2013. s. 31. ISBN 978-80-8960313-8.

Zatiaľ čo aplikácia čl. 6 dohovoru na pracovnoprávne spory v súkromnoprávnej sfére nespôsobuje výraznejšie problémy, situácia je odlišná v prípade pracovnoprávnych sporov vo verejnom sektore. Dôvodom je skutočnosť, že postavenie zamestnancov verejného sektora, najmä štátnych zamestnancov, je v jednotlivých štátoch upravená prevažne normami verejného práva.³⁴ Takéto normy upravujú podmienky výkonu štátnej služby, ako aj práva a povinnosti štátnych zamestnancom vzhľadom na predmet ich činnosti a špecifickosť ich zamestnávateľa odlišne od ostatných zamestnancov.³⁵ Z tohto titulu spory týkajúce sa prijímania, zamestnávania a ukončenia služby štátnych zamestnancov považoval EŠLP za v zásade vyňaté spod aplikácie čl. 6.³⁶ Prvú výraznú zmenu v tomto smere so sebou priniesol až rozsudok vo veci Pellegrin proti Francúzsku.

Predmetný rozsudok sa pokúsil urobiť prietž nejasnostiam aplikácie vytvorením funkčného kritéria založeného na skúmaní povahy povinností a zodpovedností zamestnanca v konkrétnom prípade. Zmysel funkčného kritéria spočíval v definovaní pojmu „štátna služba“ autonómne. Tým sa mal odstrániť nesúlad medzi jednotlivými právnymi poriadkami štátov, ktoré definovali tento pojem nesúrodo a docieľiť, aby sa so štátnymi zamestnancami z rôznych štátov, bez ohľadu na ich postavenie podľa vnútroštátnych právnych poriadkov, zaobchádzalo rovnako. Výsledkom takéhoto autonómneho pojatia „štátnej služby“ pre účely aplikácie čl. 6 dohovoru bolo, že jedinými zamestnancami štátu, na ktorých spory sa ochrana zaručená čl. 6 nevzťahovala, boli tí zamestnanci, ktorých povaha povinnosti a zodpovedností vykazovala špecifické znaky činnosti verejnej správy a ich povinnosti boli určené k ochrane verejných záujmov štátu, či iných orgánov verejnej moci. Inak povedané podľa rozsudku EŠLP existovalo medzi nimi a štátom „zvláštne puto dôvery a lojality“. Príkladmo pritom v rozsudku súd uviedol, že sa jedná o príslušníkov ozbrojených síl a polície. A contrario, ak po preskúmaní povahy povinnosti a zodpovednosti zamestnanca v konkrétnom prípade by EŠLP dospel k záveru, že nie je dané „zvlášť-

³⁴ Napr. administratívnymi alebo ústavnými normami. Podobne je tomu tak aj v Slovenskej republike, kde sú právne vzťahy pri výkone štátnej služby, výkone práce vo verejnom záujme alebo výkone pedagogickej alebo odbornej činnosti regulované pestrou paletou verejnoprávnych predpisov a prípadne len subsidiárne Zákonníkom práce.

³⁵ KOŠIČIAROVÁ, S. Správne právo hmotné. Všeobecná časť, 2. vydanie. Praha: Aleš Čenek. 2017. s. 151. ISBN 978-80-73806-84-2.

³⁶ Výnimku z tohto pravidla EŠLP konštatoval vo svojej judikatúre v prípadoch, ak nejde o spor, týkajúci sa podmienok výkonu štátnej služby, ale v ktorom ide o výkon „rýdzo ekonomického“ práva za predpokladu, že nárokom nie sú spochybnené „diskréčne právomoci štátnych orgánov“. K tomu pozri rozsudok Lombardo proti Taliansku, č. 11519/85 z 26. novembra 1992.

ne puto dôvery a lojality“ medzi štátnym zamestnancom a štátom, má sa čl. 6 na pracovnoprávne spory takýchto zamestnancov aplikovať.³⁷

Hoci rozsudok vo veci Pellegrin znamenal posun v aplikácii práva na spravodlivý proces zaručeného dohovorom v oblasti pracovnoprávných sporov štátnych zamestnancov, nedokázal úplne vyriešiť všetky problémy aplikácie čl. 6. Súd preto formuloval o osem rokov neskôr nové kritéria v rozsudku vo veci Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku (ďalej aj „rozsudok Vilho Eskelinen“)³⁸.

2.2 Skutkový stav a právna argumentácia vlády

V prípade Vilho Eskelinen a ďalší boli sťažovateľmi štátni zamestnanci, ktorí pracovali pre políciu v odľahlom fínskom okrese Sonkajärvi. Konkrétne, piati z nich pracovali ako rádoví policajti a jedna ako policajná asistentka. Na základe kolektívnej zmluvy z roku 1986 mali sťažovatelia nárok na príplatok za prácu v takto vzdialenej oblasti. Na základe novej kolektívnej zmluvy z roku 1988 boli takéto príplatky za prácu v odľahlom okrese zrušené. Aby sa predišlo zníženiu ich príjmu, v kolektívnej zmluve im boli priznané individuálne platové doplatky na dorovnanie rozdielu. Koncom roka 1990 však došlo ku zlúčeniu policajných staníc a stratili aj tento svoj nárok. Navyše sa im predĺžila vzdialenosť miesta výkonu práce o viac ako 50 kilometrov. Napriek neformálnemu prísľubu príslušného veliteľstva polície dorovnať ich stratu, Ministerstvo financií zamietlo ich žiadosť.

Po zamietnutí ich žiadosti, sa sťažovatelia rozhodli podať žalobu o náhradu škody. Táto ich žaloba však bola zamietnutá.

Sťažovatelia sa proti prvostupňovému rozhodnutiu súdu odvolali. V odvolaní žiadali nariadenie ústneho pojednávania s úmyslom preukázať, že im náhrada bola prisľúbená. Príslušný súd odvolanie zamietol s odôvodnením, že v danom časovom období mohlo náhradu schváliť iba Ministerstvo financií a nie veliteľstvo polície. Okrem toho súd konštatoval, že ani v jednom z podobných prípadov neboli žiadne podobné náhrady priznané.

V ďalšom odvolaní na Najvyšší správny súd sťažovatelia opäť žiadali nariadenie ústneho pojednávania a priznanie náhrad argumentujúc, že v podobných prípadoch zamestnancom polície takéto náhrady priznané boli. V roku 2000 Najvyšší správny súd rozhodol, že sťažovatelia nemajú zo zákona žiadne právo na individuálne platové doplatky.

³⁷ Pellegrin proti Francúzsku, č. 28541/95 z 8. decembra 1999, § 64 – 66. Pozri tamže aj osobitné stanovisko sudcu Traju.

³⁸ Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku, č. 63235/00 z 19. apríla 2007.

Zároveň konštatoval, že ústne pojednávanie nie je nutné, nakoľko údajný sľub policajného veliteľstva nemá na danú vec žiadny vplyv.

V októbri roku 2000 bola podaná sťažnosť v danej veci na ESLP. Sťažovatelia namietali porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru z dôvodu, že im bolo odopreté ich právo na ústne prejednanie veci pred vnútroštátnymi súdmi a zároveň, že konanie bolo neprimerane dlhé.

Na druhej strane, fínska vláda právne argumentovala, že čl. 6 je neaplikovateľný a to z dvoch dôvodov. Po prvé, sťažovatelia nemali na platové dorovnanie žiadne „právo“, čím vláda prakticky spochybnila splnenie druhého kritéria aplikovateľnosti čl. 6 v civilných veciach. Po druhé, podľa ustálenej judikatúry ESLP od rozsudku Pellegrin sú spory týkajúce sa služobných podmienok policajtov a iných zamestnancov pracujúcich v administratíve polície z pôsobnosti čl. 6 vyňaté. Tým zase došlo k spochybneniu existencie tretieho kritéria aplikovateľnosti čl. 6 v civilných veciach v tomto prípade.

V roku 2006 komora v súlade s čl. 30³⁹ pristúpila k postúpeniu právomoci veľkej komore.

2.3 Právne posúdenie Súdu a zrod Vilho Eskelinen testu

ESLP sa v prvom rade zaoberal aplikovateľnosťou čl. 6 na tento prípad. Vo vzťahu ku prvému dôvodu namietaného fínskou vládou uviedol, že v súlade s jeho doterajšou judikatúrou musí hmotné právo, o ktoré v spore ide, existovať vo vnútroštátnom práve. Jeho existencia pritom musí byť dostatočne odôvodnená. Zo skutočnosti, že vnútroštátne sudy nezamietli tvrdenia žalobcov ako nedôvodné a posudzovali ich v merite veci vyplýva, že spor o „právo“ existoval, hoci v konečnom dôsledku boli sťažovatelia neúspešní. Z tohto titulu súd konštatoval splnenie druhého kritéria aplikovateľnosti čl. 6 v civilných veciach.⁴⁰

Vo vzťahu ku druhému dôvodu namietaného fínskou vládou ESLP najskôr pripomenul doktrínu vyplývajúcu z rozsudku Pellegrin, podľa ktorej sú z rámca aplikovateľnosti čl. 6 vylúčené spory tých štátnych zamestnancov, ktorých povaha povinností a zodpovedností, vykazuje špecifické znaky činnosti verejnej správy a ich povinnosti sú určené k ochrane verejných záujmov štátu, či iných orgánov verejnej moci. Inak povedané existuje medzi nimi a štátom „zvláštne puto dôve-

³⁹ Mutatis mutandis v súlade s týmto článkom môže komora postúpiť právomoc veľkej komore, ak prípad prejednávaný komorou vyvoláva závažnú otázku týkajúcu sa výkladu dohovoru alebo ak by rozhodnutie komory o danej otázke mohlo byť v rozpore so skôr vyneseným rozsudkom súdu, za predpokladu, že ani jedna zo zúčastnených strán proti tomu nevznesie námietku.

⁴⁰ Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku, č. 63235/00 z 19. apríla 2007, § 40-41.

ry a lojality“. Typickým príkladom takých činností sú ozbrojené sily a polícia. Avšak, ak by mal ESLP túto doktrínu aplikovať na tento prípad, viedlo by to k anomálnym výsledkom. Všetci sťažovatelia totižto boli v rozhodnej dobe zamestnancami Ministerstva vnútra. Piati z nich vykonávali funkciu policajta, ktorá zahŕňala priamu účasť na výkone právomocí zverenej im verejným právom a výkon ich povinností bol určený k ochrane verejných záujmov štátu. Funkcia šiestej sťažovateľky, policajnej asistentky, bola čisto administratívna, bez akejkoľvek právomoci rozhodovať, či inak priamo alebo nepriamo vykonávať verejnú moc. Jej funkcia sa nijak nelíšila od povinnosti akejkoľvek inej asistentky zamestnanej vo verejnom alebo súkromnom sektore. Pri striktnom uplatnení doktríny vyplývajúcej z rozsudku Pellegrin by súd mal dospieť k záveru, že práve táto sťažovateľka bude môcť využiť záruky plynúce z čl. 6 dohovoru, zatiaľ čo ostatní sťažovatelia – policajti nebudú. Ak by ESLP dospel k takémuto záveru, zakrýval by si oči pred faktom, že spor bol u všetkých sťažovateľov prakticky totožný.⁴¹

ESLP sa aj na podklade tejto anomálie rozhodol konštatovať, že funkčné kritérium nezjednodušilo použitie čl. 6 v pracovnoprávných sporoch štátnych zamestnancov a jeho zavedením sa nepodarilo zvýšiť mieru právnej istoty. Zároveň sa funkčné kritérium ukázalo ako bezdôvodne reštriktívne. V mnohých zmluvných štátoch totižto prístup k súdom zo strany štátnych zamestnancov nie je obmedzený, takže môžu podávať žaloby ohľadom plátov, príplatkov a dokonca aj v súvislosti s prepustením (aj ako **výsledok disciplinárneho konania**) alebo prijatím na štátnozamestnanecké miesto na podobnom základe ako zamestnanci v súkromnom sektore. Hoci to bolo takýmto štátnym zamestnancom v niektorých štátoch umožnené nespôsobovalo to žiadne rozpory medzi životne dôležitými záujmami tohto štátu a právom jednotlivca na ochranu. Z týchto a ďalších dôvodov sa preto rozhodol upustiť ESLP od doterajšej judikatúry a vytvoriť tak novú doktrínu aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 na pracovnoprávne spory štátnych zamestnancov.⁴²

Nová doktrína ESLP, nazývaná aj **Vilho Eskelinen test**, spočíva v teste splnenia **dvoch podmienok**, aby mohlo dôjsť k **vylúčeniu** aplikácie čl. 6 ods. 1 dohovoru. **Prvá** z týchto podmienok vyžaduje, aby vnútroštátne právo štátu, ktorý vystupuje v spore, výslovne vylúčilo prístup k súdu pre danú funkciu alebo kategóriu štátnych zamestnancov. **Druhá** podmienka spočíva v existencii objektívnych dôvodov súvisiacich so záujmami štátu pre vylúčenie takéhoto prístupu. **Splnenie** oboch podmienok **musí** daný štát **preukázať**. **V opačnom prípade platí pre-**

⁴¹ Tamže § 46-47 a 51.

⁴² Tamže § 55-57.

zumpcia aplikovateľnosti práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na všetky pracovnoprávne spory štátnych zamestnancov. EŠLP vo vzťahu k preukázaniu splnenia podmienok zdôraznil, že pokiaľ má byť vylúčenie opodstatnené, štátu nestačí preukázať, že dotýčny štátny zamestnanec sa podieľa na výkone verejnej moci, resp. že existuje medzi ním a štátom „zvláštne puto dôvery a lojality“. Štát musí rovnako preukázať, že predmet daného sporu súvisel s výkonom verejnej moci alebo ním bolo ohrozené spomínané puto. Z toho vyplýva, že v prípadoch „bežných pracovných sporov“, ako sú spory o mzdy, príplatky alebo obdobné nároky, v zásade neexistuje opodstatnenie pre vylúčenie aplikovateľnosti čl. 6 z dôvodu špecifickej povahy vzťahu medzi štátnym zamestnancom a dotýčným štátom.⁴³

EŠLP vytvorením novej doktríny nepochybne rozšíril vecnú pôsobnosť čl. 6. Na druhej strane Súd v rozsudku Vilho Eskelinen poznamenal, že aplikovateľnosť čl. 6 nijako neprezumuje odpoveď na otázku, v akom rozsahu sa garancie práva na spravodlivý proces zaručené dohovorom majú v sporoch štátnych zamestnancov uplatniť.⁴⁴ Tým v podstate pripustil možnosť reštriktívnej interpretácie rozsahu garantovaných práv v jednotlivých sporoch štátnych zamestnancov.⁴⁵

Aplikujúc novú doktrínu na prípad Vilho Eskelinen a ďalší proti Fínsku Súd konštatoval, že podľa vnútroštátneho práva mali sťažovatelia právo na prístup k vnútroštátnemu súdu. Z tohto titulu prvá podmienka testu nie je splnená a čl. 6 ods. 1 bude v ich prípade použiteľný.⁴⁶

3. Vilho Eskelinen test a jeho dopady na použiteľnosť čl. 6 dohovoru na disciplinárne konania

V trestných veciach je aplikácia čl. 6 na konania, ktoré sú vnútroštátne právne kvalifikované ako disciplinárne spravidla vylúčená.⁴⁷ EŠLP po zohľadnení engelsových kritérií dospel k záveru, že čl. 6 v trestných veciach nebude aplikovateľný na disciplinárne konania ani v prípade, ak by jeho výsledkom mohlo dôjsť ku uloženiu peňažnej sankcie alebo aj prepusteniu zo služby, výpovedi zo zamestnania, resp. straty možnosti vykonávať určitú profesiu. K tomuto záveru dospel v prípa-

⁴³ Tamže § 62.

⁴⁴ Tamže § 64.

⁴⁵ KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 595. ISBN 978-80-7400-365-3.

⁴⁶ Tamže § 63.

⁴⁷ K výnimkám pozri rozsudok EŠLP vo veci Ezeh a Connors proti Veľkej Británii č. 39665/98 a 40086/98 z 9. októbra 2003 § 82 a Engel a ďalší proti Holandsku § 85.

de disciplinárnych konaní týkajúcich sa rôznych „povolání“. Ide napríklad o povolanie advokáta,⁴⁸ exekútora,⁴⁹ zamestnanca v štátnej službe,⁵⁰ sudcu⁵¹ alebo armádneho dôstojníka.⁵² Neaplikovateľnosť čl. 6 na disciplinárne konania v jeho trestnej časti však automaticky neznamená, že sa garancii práva na spravodlivý proces vyplývajúci z dohovoru nebude môcť sťažovateľ dovolávať. V tých istých alebo obdobných prípadoch totižto Súd zároveň často judikoval prípustnosť aplikácie čl. 6 v jeho civilnej časti. Výnimku nepredstavujú ani disciplinárne konania týkajúce sa štátnych zamestnancov.

Disciplinárne konania štátnych zamestnancov zásadne spadajú do rámca aplikovateľnosti čl. 6 vo veciach civilných.⁵³ Vilho Eskelinen test pritom predstavuje aj v prípadoch disciplinárnych konaní štátnych zamestnancov rozhodujúcu doktrínu, na základe ktorej ESLP rozhodne o aplikovateľnosti, resp. neaplikovateľnosti práva na spravodlivý proces zaručeného dohovorom v konkrétnom prípade.

V samotnom rozsudku Vilho Eskelinen nenachádzame výslovnú zmienku o možnosti aplikácie tejto doktríny na disciplinárne konania štátnych zamestnancov. Súd v ňom ale uviedol, že bežné pracovné spory štátnych zamestnancov ako sú tie o mzdy, náhrady a ďalšie podobné nároky, nemôžu byť v zásade vyňaté spod ochrany zaručenej čl. 6 dohovoru. Až ďalšia judikatúra aplikujúca novú doktrínu so sebou priniesla rozšírenie aj na ďalšie spory štátnych zamestnancov a teda aj konečné dopady zavedenia novej doktríny. Konkrétne ESLP v rozsudku Bayer proti Nemecku⁵⁴ judikoval, že výpočet „bežných pracovných sporov“ sa neobmedzuje iba na „mzdy, príplatky a ďalšie podobné nároky“, z titulu, že v rozsudku Vilho Eskelinen išlo iba o demonštratívny výpočet príkladov takýchto sporov. Uvedeným, Súd prakticky „otvoril dvere“ aplikácii čl. 6 na celý rad ďalších sporov štátnych zamestnancov, ktoré sa dovtedy považovali mimo rámca čl. 6 aj v jeho civilnej časti.

Od jeho uvedenia do života sa teda Vilho Eskelinen test aplikuje na široké spektrum sporov štátnych zamestnancov, vrátane sporov týkajúcich sa prijatia alebo vymenovania,⁵⁵ samotnej kariéry štátneho zamest-

⁴⁸ Müller-Hartburg v. Austria, č. 47195/06 z 19. mája 2013.

⁴⁹ Bayer proti Nemecku, č. 8453/04 zo 16. júla 2009.

⁵⁰ Trubić proti Chorvátsku, č. 44887/10 z 2.10.2012.

⁵¹ Napr. Volkov proti Ukrajine, č. 21722/11 z 27. mája 2013.

⁵² Suküt proti Turecku, č. 59773/00 z 11. septembra 2007.

⁵³ Podobne GEMALMAZ, H. B. Applicability of human rights standards in Turkish football arbitration: the contribution of the European Court of Human Rights. INTERNATIONAL SPORTS LAW JOURNAL, 19, 2019, s. 50. ISSN 2213-5154.

⁵⁴ Bayer proti Nemecku, č. 8453/04 zo 16. júla 2009.

⁵⁵ Juričić proti Chorvátsku, č. 58222/09 z 26. októbra 2011.

nanca a jeho kariérneho postupu,⁵⁶ preloženia,⁵⁷ ale aj ako už bolo spomínané, skončenia jeho služby⁵⁸ a disciplinárnych konaní vedených proti nemu. Píšu o disciplinárnych konaniach, už spomínaný rozsudok Bayer proti Nemecku je prvým príkladom judikatúry potvrdzujúci aplikovateľnosť čl. 6 v týchto veciach. V uvádzanom rozsudku bol sťažovateľ štátom zamestnaný exekútor, voči ktorému bolo vedené disciplinárne konanie na vnútroštátnej úrovni a hrozilo mu prepustenie zo zamestnania. Podobne Súd rozhodol, že do rámca aplikovateľnosti čl. 6 v civilných veciach spadajú aj disciplinárne konania vedené voči príslušníkom silových zložiek. Konkrétne vo veci R.S. proti Nemecku⁵⁹ Súd rozhodol, že sa čl. 6 aplikuje na disciplinárne konanie vedené voči profesionálnemu vojakovi a vo veci Vanjak proti Chorvátsku⁶⁰ voči policajtovi. Napokon ESĽP, napriek pôvodnej limitácii Vilho Eskelinen testu na zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu rozšíril aplikovateľnosť čl. 6 aj na sudcov a prokurátorov. Uvedené preukazujú rozsudky vo veciach Kamenos proti Cypru,⁶¹ Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku,⁶² Harabin proti Slovensku,⁶³ Nazsiz proti Turecku⁶⁴ a ďalšie.⁶⁵

Záverom tejto kapitoly by sme chceli vysloviť presvedčenie, že Vilho Eskelinen test so sebou priniesol akceptovateľnú, ba až žiadúcu extenziu aplikovateľnosti čl. 6 vo veciach zamestnaneckých sporov štátnych zamestnancov. Oproti funkčnému kritériu vytvoreného rozsudkom Pellegrin, priniesli kritéria vyplývajúce z doktríny Vilho Eskelinen jednoznačnejšiu deliacu čiaru medzi spormi štátnych zamestnancov, ktoré budú požívať garancie vyplývajúce z čl. 6 dohovoru, a tými ktoré nie. Uvedeným sa podľa nás jednoznačne zvýšila miera istoty štátnych zamestnancov rešpektujúc pritom záujmy štátu na ochrane svojich životne dôležitých záujmov. Extenzia aplikovateľnosti čl. 6 na disciplinárne konania podľa nás zároveň nie je v rozpore s odmietnutím aplikovať čl. 6 v jeho trestnej časti. Dôvodom sú podľa nás dve skutočnosti. Po prvé, *ratione materiae* sa garancie práva na spravodlivý proces zaručené dohovorom majú aplikovať na dve kategórie vecí a to trestných

⁵⁶ Dzhidzheva-Trendafilova proti Bulharsku, č. 12628/09 z 9. októbra 2012.

⁵⁷ Ohneberg proti Rakúsku, č. 10781/08 z 11. februára 2013.

⁵⁸ Olujić proti Chorvátsku, č. 22330/05 z 5. mája 2009.

⁵⁹ R.S. proti Nemecku, č. 19600/15 z 28. marca 2017.

⁶⁰ Vanjak proti Chorvátsku, č. 29889/04 zo 14. apríla 2010.

⁶¹ Kamenos proti Cypru, č. 147/07 z 31. októbra 2017.

⁶² Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku, č. 55391/13, 57728/13 a 74041/13 zo 6. novembra 2018.

⁶³ Harabin proti Slovensku, č. 58688/11 z 20. novembra 2012.

⁶⁴ Nazsiz proti Turecku, č. 22412/05 z 26. mája 2009.

⁶⁵ Pozri Denisov proti Ukrajine, č. 76639/11 z 25. septembra 2018, Baka proti Maďarsku, č. 20261/12 z 23. júna 2016, Paluda proti Slovensku, č. 33392/12 z 23. mája 2017.

a civilných. Tieto dve kategórie síce nie sú v pomere výlučne exkluzívnym, no zároveň nie je vylúčené, aby sa čl. 6 aplikoval iba v dôsledku toho, že vec je trestná alebo iba civilná. Po druhé, tak ako konštatoval Súd v samotnom rozsudku Vilho Eskelinen, rozšírenie aplikovateľnosti čl. 6 automaticky neprezumuje v akom rozsahu sa garancie práva na spravodlivý proces zaručené dohovorom majú v jednotlivých sporoch štátnych zamestnancov uplatniť. To znamená, že v disciplinárnych konaniach štátnych zamestnancov môže byť zabezpečené právo na spravodlivý proces podľa dohovoru aj napriek tomu, že kvalitatívne nebude dosahovať mieru ochrany, ktorá by takému konaniu prislúchala, ak by sa dohovor aplikoval v jeho trestnej časti. Máme za to, že je správna snaha Súdu zabezpečiť aspoň elementárny štandard ochrany základných práv štátneho zamestnanca v rámci disciplinárneho konania vedeného voči nemu, ak by výslednou ujmou v spore mohli byť dotknuté jeho „občianske“ práva a záväzky.

Záver

Vilho Eskelinen test predstavuje zatiaľ posledné štádium vývoja doktríny ESLP týkajúcej sa aplikácie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 dohovoru na spory štátnych zamestnancov. Jeho podstatu spočíva v definovaní dvoch negatívnych podmienok aplikácie čl. 6. Prvou z nich je podmienka, aby vnútroštátne právo štátu, ktorý vystupuje v spore, výslovne vylúčilo prístup k súdu pre danú funkciu alebo kategóriu štátnych zamestnancov. Druhá podmienka spočíva v existencii objektívnych dôvodov súvisiacich so záujmami štátu pre vylúčenie takéhoto prístupu. Ak štát preukáže, že vnútroštátnou právnou normou vylúčil prístup k súdu štátneho zamestnanca a zároveň takéto vylúčenie je objektívne odôvodnené v záujme ochrany záujmov štátu, tak sa čl. 6 v konkrétnej veci neaplikuje. V opačnom prípade sťažovateľ bude požívať ochranu vyplývajúcu z predmetného článku dohovoru.

Konštantná judikatúra aplikujúca Vilho Eskelinen test preukazuje, že dopady doktríny vytvorenej rozsudkom Vilho Eskelinen sú širšie, než ako sa pôvodne predpokladalo. Súd totižto aplikuje uvedenú doktrínu na celú radu sporov štátnych zamestnancov vrátane prijatia alebo vymenovania do funkcie alebo zamestnania, samotnej kariéry štátneho zamestnanca a jeho kariérneho postupu, preloženia, skončenia jeho služby, ale taktiež aj disciplinárnych konaní vedených voči nemu. Okrem toho, Súd napriek pôvodnej limitácii Vilho Eskelinen testu na zamestnancov v štátnej službe, ten nakoniec rozšíril aj na sudcov alebo prokurátorov.

Podľa názoru autora, rozšírenie dopadov tejto doktríny na disciplinárne konania sudcov a prokurátorov zvyšuje dôležitosť jej poznania. V podmienkach Slovenskej republiky je dôležitosť poznania tejto doktríny navyše v súčasnosti zvýraznená široko medializovanými informáciami o vedení disciplinárnych konaní voči osobám vykonávajúcim práve tieto profesie. Keďže *de lege lata* nie sú v prípade sudcov a ani v prípade prokurátorov v Slovenskej republike splnené podmienky na vylúčenie aplikovateľnosti čl. 6, príslušné orgány, ktoré zisťujú a ukladajú sankcie za disciplinárne previnenia sudcov a prokurátorov sú povinné rešpektovať všetky záruky práva na spravodlivý proces vyplývajúce z výslovného znenia dohovoru, ako aj relevantnej judikatúry. Na druhej strane, sudcovia a prokurátori, voči ktorým je disciplinárne konanie vedené majú právo na spravodlivý proces v rozsahu minimálnych záruk zaručených dohovorom. Ide najmä o záruky týkajúce sa práva na prístup k týmto orgánom, záruky ich nezávislosti a nestrannosti, či záruky týkajúce sa verejného a spravodlivého pojednania vecí v primeranej lehote. Ak tieto záruky rešpektované nebudú, stíhaní sudcovia a prokurátori sa môžu vyslovenia porušenia svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie domáhať v konaní na Ústavnom súde SR alebo na ESLP s veľkou pravdepodobnosťou úspechu. Následkom ich úspechu v rovine práva môže byť zrušenie rozhodnutia príslušných orgánov prejednávajúcich disciplinárne previnenia a povinnosť štátu peňažne kompenzovať porušenie ich základného práva. V rovine spoločenskej však za ich úspech môže štát „zaplatiť“ oveľa vyššiu cenu ako iba peňažnú. Nezvládnutie inak legitímne vedených disciplinárnych konaní pre porušenie legality totiž môže ešte väčšmi nahlodať dôveru verejnosti v schopnosť (ochotu) štátu vysporiadať sa s negatívnymi javmi v slovenskej justícii a prokuratúre.

Použitá literatúra

1. ARNADÓTTIR, O. M. *Res Interpretata, Erga Omnes Effect and the Role of the Margin of Appreciation in Giving Domestic Effect to the Judgments of the European Court of Human Rights*. The European Journal of International Law Vol. 28 no. 3, 2017, s. 819-843. ISSN 0938-5428.
2. BOBEK, M – KUHN, Z a kol. *Judikatura a právni argumentace*. 2. vydání: Auditorium, 2013, s. 496. ISBN 978-80-87284-35-3.
3. DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 1622. ISBN 978-80-89603-39-8.
4. GEMALMAZ, H. B. *Applicability of human rights standards in Turkish football arbitration: the contribution of the European Court*

- of Human Rights. *INTERNATIONAL SPORTS LAW JOURNAL*, 19, 2019, s. 38-58. ISSN 2213-5154.
5. GOSS, R. *Criminal fair trial rights: Article 6 of the European convention on human rights*. Oxford : Hart Publishing, 2016. s. 224. ISBN 978-1-5099-0986-5.
 6. Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (criminal li (3)mb) z 31. decembra 2019, údaj k 10.03.2020, dostupné online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf
 7. Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, Right to a fair trial (civil limb) z 31. augusta 2019, údaj k 10.03.2020, dostupné online: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf
 8. IVORY, R. D. The Right to a Fair Trial and International Cooperation in Criminal Matters: Article 6 ECHR and the Recovery of Assets in Grand Corruption Cases. *UTRECHT LAW REVIEW*, 9, č. 4, 2013, s. 147-164. ISSN 1871-515X.
 9. JAKAB, R.: Uplatnenie práva na spravodlivý súdny proces vo veciach správneho trestania podľa judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva. In KOŠIČIAROVÁ, S. (ed.) *Princípy trestania a správne delikty. Princípy trestania a správne delikty : zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie konanej 23. septembra 2016 v Trnave*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta. 2016. ISBN 978-80-8082-988-9.
 10. JAKAB, R. - MOLITORIS P. *Správne právo procesné. Druhé aktualizované vydanie*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 260. ISBN 978-80-8152-593-3.
 11. KMEC, J. - KOSAŘ, D. - KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech, Velké komentáře. 1*. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1687. ISBN 978-80-7400-365-3.
 12. KOŠIČIAROVÁ, S. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť, 2. vydanie*. Praha: Aleš Čenek. 2017. s. 400. ISBN 978-80-73806-84-2
 13. ĽALIČ, M. Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie. In *Justičná revue*. roč. 67, č. 12, 2015, s. 1381-1402. ISSN 1335-6461.
 14. MOLEK, P. *Právo na spravodlivý proces*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 576. ISBN 978-80-7357-748-3.
 15. OTTOVÁ, E. *Teória práva, 3. vydanie*. Šamorín : Heuréka, 2010. s. 323. ISBN 978-80-89122-59-2.
 16. SCHABAS, W. A. *European Convention on Human Rights*. Oxford : Oxford University Press, 2017. s. 1440. ISBN 9780198813620.
 17. SVÁK, J. *Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv)*. II. Bratislava : EUROKODEX, 2006. s. 1116. ISBN 978-80-88931-51-7.

18. SREBALOVÁ, M. In VRABKO, M. a kol. Správne právo procesné, Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2013. s. 304. ISBN 978-80-8960313-8.
19. ZRVANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 142. ISBN 978-92-87183-37-8.